

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Τι χρειάζεται ένα προλογικό σημείωμα σε μία σειρά κειμένων που δεν έχουν ανάγκη επαινέτου;

Όταν ο έντιμος γραπτός λόγος (αυτό το καθαρά προσωπικό βίωμα αγωνίας) αφημένος στην περιπετειώδη θάλασσα μιας δαιδαλώδους νοηματοδότησης κτυπά την πόρτα της ψυχής του αναγνώστη για ένα ταξίδι - τι αλήθεια μπορεί να προσθέσει η περιγραφή ενός μεσάζοντα «ξένου»; Τίποτα! Μάλλον πρόκειται για ένα αίτημα συμπόρευσης, μια ευτυχία να διαπιστώνει κανείς ότι ο κόσμος μας τελικά δεν χάνεται, όταν υπάρχουν άνθρωποι, όπως ο κ. Τσερεβελάκης, που καρφώνουν την άξια και διεισδυτική τους ματιά μέσα στο σύμπαν της ανθρώπινης ετερότητας και τελικά την οριοθετούν.

Στο ανά χειράς βιβλίο θα διαπιστώσει ο αναγνώστης ότι ο συγγραφέας ασχολείται με ένα πλήθος ζητημάτων (αποτέλεσμα βεβαίως της πολυσχιδούς πνευματικής του συγκρότησης) που κινούνται μεταξύ κοσμοθεωρίας και βιοθεωρίας, κατατάσσοντάς τα ο ίδιος σε έξι ενότητες, οι οποίες αναφέρονται σε θέματα κοινωνικής και πολιτικής κριτικής, σε θέματα εκπαίδευσης, σε θέματα Εκκλησίας και γενικότερα σε καθημερινά προβλήματα. Αφορμή δίνει στον συγγραφέα ένα επίκαιρο πάντα γεγονός, το οποίο τον κεντρίζει στο ξεδίπλωμα της σκέψης του για να οδηγηθεί με παρρησία στην κατάθεση του ιδεολογικού του στίγματος. Στόχος του είναι η ευαισθητοποίηση του αναγνώστη.

Πως το επιτυγχάνει αυτό; Μα, με το μοναδικό μέσο που παραμένει πάντα το όπλο κάθε ανήσυχου ανθρώπου: τη γλώσσα. Άλλωστε, όπως λέει και ο ίδιος «...εφόδιο είναι η καλή χρήση της γλώσσας, μιας γλώσσας που δεν «μπερδεύει τα λόγια της» κάτω από ιδεολογικές επιταγές, μιας γλώσσας καθαρής, δίχως συλλογιστικές ακροβασίες και σοφίσματα, μιας γλώσσας που πείθει και δεν παρα-πείθει κι ενός λόγου που επιχειρηματολογεί και δεν συνηματολογεί» [*«Αν ήμουν εγώ»*].

Γιατί η ζωντανή γλώσσα εξισώνεται με τα φτερά της σκέψης, με το *ανεμώεν φρόνημα* του Σοφοκλή. Ευδοκίμει στην επιστήμη της θεωρίας και της πράξης, στους πιο λεπτεπίλεπτους συλλογισμούς και στην ακρίβεια του τεχνολογικού ορισμού. Κατέχω τη γλώσσα μου πάει να πει ότι μπορώ μέσα από το λαβύρινθο της μαγείας του εγκεφάλου να επιχειρηματολογήσω, να εκφράσω την αγριάδα και την ομορφιά του κόσμου, την κακία και την αγάπη των ανθρώπων. Σημαίνει ότι καλλιεργώ τη λογική και μορφοποιώ το συναίσθημα. Ότι μπορώ να αποφεύγω τις καλογουαλισμένες κραυγές των προπαγανδιστών, ότι ξέρω να μη γίνομαι όργανό τους και ότι μπορώ να αποκαλύπτω, σε μένα και στους άλλους, τις προθέσεις τους - η γλώσσα τότε είναι ελευθερία. Κατέχω τη γλώσσα μου πάει να πει ότι με νοιάζει και προβληματίζομαι για την ταυτότητα, τον πολιτισμό και την ιστορία μου - η γλώσσα τότε είναι ευθύνη.

Επειδή, όμως, συνηθίσαμε να αντιμετωπίζουμε τη γλώσσα (ως «ορθή» γλώσσα) περισσότερο σαν κάτι που λείπει παρά σαν κάτι που είναι, προσπαθούμε συχνά να την προσεγγίζουμε και μέσα από μια βολική νοσταλγία απουσίας. Η γλώσσα όμως είναι κάτι που υπάρχει παντού, υπάρχει μέσα μας και έξω μας, είναι αυτό το κάτι που φωνάζει κάθε ώρα και στιγμή, διαπερνώντας αμείλικτα τη ζωή μας. Τέτοιος είναι ο λόγος του κ. Τσερεβελάκη. Λόγος παρών και συγκεκριμένος, ταγμένος στην υπόθεση μιας πολύπλευρης ενασχόλησης με τις ιδέες του κόσμου και μιας ευθαρσούς υπενθύμισης των αξιών που

μας περιβάλλουν. Λόγος που θεάται την κοινωνία ως ένα διαλεκτικό γεγονός συλλογικής ευθύνης και όχι ως σφετεριστή ατομικών δικαιωμάτων.

Ανακαλύπτει ξανά και ξανά ο αναγνώστης σε αυτά τα άρθρα - δοκίμια τη δηλωτική σύνδεση του λόγου με την εμπειρία, την απλότητα δηλαδή συνυφασμένη με την ειλικρίνεια. Ότι η γλώσσα δεν είναι ούτε η γραμματική ούτε το συντακτικό. Είναι περιβάλλον, είναι ομιλία και κείμενο. Είναι σε τελική ανάλυση ο φακός με τον οποίο βλέπουμε και ταξινομούμε τον κόσμο. Και όταν ο φακός είναι καθαρός, όταν δηλαδή η γλώσσα είναι ζωντανή, είναι και έγκυρος. Αυτό το φακό διακρίνει κανείς ολοκάθαρα στη γραφή του κ. Τσερεβελάκη. Ματιά διαυγής επάνω στα πράγματα και πινελιά ζωής που σεργιανίζει στις γειτονιές του κόσμου μας. Τελικά, αυτή πρέπει να είναι και η στάση κάθε υπεύθυνου ανθρώπου: η εγρήγορση και η προσπάθεια για τη βελτίωση της κοινωνίας μας, ένα ευγενές κάλεσμα συναγωνισμού και συναλληλίας.

Ο Γιάννης ο Τσερεβελάκης υψώνει μια αφυπνιστική κραυγή ανησυχίας που σίγουρα θα συνταράξει την ευγενική ευαισθησία του αναγνώστη.

*Κώστας Ν. Κωνσταντίνου, διδάκτωρ Γλωσσολογίας,
Φιλολόγος στο Πειραματικό Λύκειο του Ηρακλείου της Κρήτης*